GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 8281
שם התלמיד/ה: _____

ספרות עברית וכללית

שאלון 8281 (70%)

הוראות לנבחן

מדינת ישראל
משרד החינוך
סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 8281

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

ספרות עברית וכללית
הוראות
א. משך הבחינה: שלוש שעות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון: סיפור קצר ושירה
פרק שני: דרמה
פרק שלישי: רומאן ונובלה
יש לענות על שלוש שאלות מן הפרק הראשון (חובה) – 66 נקודות
ועל שאלה אחת או מן הפרק השני או מן הפרק השלישי – 34 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.
ד. הוראות מיוחדות:
(1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם לענות עליה.
(2) שימו לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.
(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – סיפור קצר ושירה (חובה) – סיפור קצר

(66 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 1–28 על פי ההוראות (לכל שאלה – 22 נקודות).

סיפור קצר

שימו לב: בשאלות 1–2 אפשר לענות גם על פי הסיפור "חג מולד אחד" מאת טרומן קפוטה.

אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

1. צורך אנושי

(22 נקודות)

ענו על שני הסעיפים א–ב.

א. בחרו בסיפור קצר שלמדתם שבמרכזו הצורך האנושי בהבנה, בחום, באהבה או בנחמה.
מהו הצורך שבא לידי ביטוי בסיפור שבחרתם, וכיצד הוא משפיע על ההתנהגות של דמות מרכזית בסיפור? הסבירו והדגימו את דבריכם.

(15 נקודות)

ב. הסבירו והדגימו דרך עיצוב אחת שבאמצעותה הצורך האנושי הזה בא לידי ביטוי בסיפור.

(7 נקודות)

2. נקודת מפנה

(22 נקודות)

ענו על שני הסעיפים א–ב.

א. בחרו באירוע גורלי המשנה את מסלול חייה של דמות מרכזית בסיפור קצר שלמדתם, תארו כיצד הדמות מתמודדת עם אירוע זה, והסבירו מדוע לדעתכם הוא גורלי בחייה.

(15 נקודות)

ב. הסבירו והדגימו דרך עיצוב אחת שבאמצעותה ההתמודדות של הדמות עם האירוע באה לידי ביטוי בסיפור.

(7 נקודות)

3. חג מולד אחד

(22 נקודות)

חג מולד אחד / טרומן קפוטה

תארו את המסע הפיזי של גיבור הסיפור, והסבירו מהו המסע הנפשי שהוא עובר בעקבות מסעו הפיזי.

4. סיפור שלא נלמד

(22 נקודות)

(ראו בנספח: כדורעף)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

קטע שלא נלמד

לפניכם הקטע "כדורעף" מן הרומאן הבית הכחול מאת דנה חפץ*. בקטע זה יש שלושה חלקים ([1]–[3]).

קראו אותם, וענו על השאלה שאחריהם.

תארו את מערכת היחסים בין האב לבנו על פי חלק [2] בקטע זה.

מה מוסיף חלק [3] בקטע זה להבנת היחסים המורכבים בין אבות לבנים? הסבירו והדגימו את דבריכם.

פרק ראשון – סיפור קצר ושירה (חובה) – שירה – קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה

(66 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 1–28 על פי ההוראות (לכל שאלה – 22 נקודות).

שירה

שימו לב: ב"שירה" יש שתי קבוצות של שאלות:

קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה (שאלות 5–12)

קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה (שאלות 13–28)

שימו לב: אין לענות על שתי שאלות זהות.

קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה

<u>קבוצה ראשונה</u>

<u>שירת ימי הביניים</u>

5. ישנה בחיק ילדות – יהודה הלוי

(22 נקודות)

(ראו בנספח: יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת)

שימו לב: אם תבחרו לענות על שאלה 13, אין לענות על שאלה 5.

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. המשורר מזכיר בשיר זה "ילדות", "נעורים", "שחרות" ו"מלאכי שׂיבה". הסבירו את תפקידם בבניית המשמעות של השיר. בתשובתכם התייחסו גם לביטוי "התנערי מן הזמן". הדגימו את דבריכם.

(16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם.

(6 נקודות)

6. שחי לאל – שלמה אבן גבירול

(22 נקודות)

(ראו בנספח: שְׂחִי לָאֵל)

שימו לב: אם תבחרו לענות על שאלה 22, אין לענות על שאלה 6.

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. המשורר גם מטיף לנמענת וגם מעניק לה תכונות "אלוהיות".
הסבירו והדגימו כיצד שני ההיבטים האלה באים לידי ביטוי בשיר זה.
האם, לדעתכם, יש סתירה בין שני היבטים אלה? נמקו את דבריכם.
(16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם.
(6 נקודות)

7. טרם היותי – שלמה אבן גבירול
(22 נקודות)
(ראו בנספח: טֶרֶם הֱיוֹתִי)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. מהו החסד שהמשורר מזכיר בראשית השיר ובסיומו, ומהו הקשר בין חסד זה ובין רגשות האשמה של המשורר? הסבירו והדגימו את דבריכם.
(16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: שאלה רטורית, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם.
(6 נקודות)

<u>קבוצה ראשונה</u>
<u>שירת חיים נחמן ביאליק</u>

8. לבדי – חיים נחמן ביאליק
(22 נקודות)
(ראו בנספח: לְבַדִּי)

שימו לב: אם תבחרו לענות על שאלה 23, אין לענות על שאלה 8.
קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.
בשיר זה הדובר מתאר שני צדדים של השכינה: היא גם מגוננת עליו וגם מגבילה אותו וחוסמת את דרכו.
הסבירו והדגימו כיצד משולבים בשיר שני צדדים אלה של השכינה, וכיצד הם מבטאים את הקונפליקט של הדובר.

<u>קבוצה ראשונה</u>
<u>שירת לאה גולדברג</u>

9. האמנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחסד – לאה גולדברג
(22 נקודות)
(ראו בנספח: הַאֻמְנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בִּסְלִיחָה וּבְחֶסֶד)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

"מה תְּהִיֶה השירה אחרי המלחמה הזאת? האומנם יספרו המשוררים רק על טנקים, פצצות [...], או שמא יושר גם שיר הפריחה?"

(לאה גולדברג, מתוך הרשימה: "אילנות וזיכרונות", יומן ספרותי ב: מבחר רשימות עיתונות 1942–1946, 2022, עמ' 458)

הסבירו כיצד תְּהִיָּה זו של המשוררת באה לידי ביטוי בשיר. הדגימו את דבריכם.

10. אורן – לאה גולדברג

(22 נקודות)

(ראו בנספח: אֹרֶן)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

בשיר זה עולם הצומח והחי משמש לתיאור חוויית ההגירה. הסבירו והדגימו קביעה זו.

11. שירי אהבה מספר עתיק, סונט ב – לאה גולדברג

(22 נקודות)

(ראו בנספח: שִׁירֵי אַהֲבָה מִסֵּפֶר עַתִּיק, סונט ב)

קראו את סונט ב, מתוך מחזור הסונטים: "שִׁירֵי אַהֲבָה מִסֵּפֶר עַתִּיק" מאת לאה גולדברג (המתחיל במילים "וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא זֹהַר"), וענו על השאלה שאחריו.

בשיר זה יש מתח בין ציפייה והתרגשות ובין התפכחות.

כיצד מתח זה בא לידי ביטוי בשיר? הסבירו את תרומתו לבניית משמעות השיר. הדגימו את דבריכם.

12. הסתכלות בדבורה – לאה גולדברג

(22 נקודות)

(ראו בנספח: הִסְתַּכְּלוּת בִּדְבוֹרָה)

קראו את מחזור השירים (א–ג), וענו על השאלה שאחריו.

בשיר זה נזכרים מקומות המציגים פנים שונות בדמות הדבורה.

הסבירו והדגימו קביעה זו. בתשובתכם הסבירו גם את התרומה של פניה השונות של הדבורה לבניית משמעות השיר.

פרק ראשון – סיפור קצר ושירה (חובה) – שירה – קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה

(66 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 1–28 על פי ההוראות (לכל שאלה – 22 נקודות).

שירה

שימו לב: ב"שירה" יש שתי קבוצות של שאלות:

קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה (שאלות 5–12)

קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה (שאלות 13–28)

שימו לב: אין לענות על שתי שאלות זהות.

קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה

קובץ ב

13. ישנה בחיק ילדות – יהודה הלוי

(22 נקודות)

(ראו בנספח: יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת)

שימו לב: אם בחרתם לענות על שאלה 5, אין לענות על שאלה 13.

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. המשורר מזכיר בשיר זה "ילדות", "נעורים", "שחרות", "מלאכי שִׂיבה". הסבירו את תפקידם בבניית המשמעות של השיר. בתשובתכם התייחסו גם לביטוי "התנערי מן הזמן". הדגימו את דבריכם.

(16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם.

(6 נקודות)

14. זמן הנערות חלף – טדרוס אבולעאפיה

(22 נקודות)

(ראו בנספח: זְמַן הַנַּעֲרוּת חָלַף)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. כיצד מוטיב הזמן בא לידי ביטוי בשיר? הסבירו את תפקידו בשיר.

(16 נקודות)

ב. בחרו בדרך עיצוב נוספת מן השיר, והסבירו את תרומתה לבניית משמעות השיר.

(6 נקודות)

15. זמר נוגה – רחל

(22 נקודות)

(ראו בנספח: זֶמֶר נוּגָה)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

כיצד משולבים בשיר זה החוויה האישית וההכללה בנוגע לגורל האדם בעולם?

הסבירו והדגימו את דבריכם.

16. ימים לבנים – לאה גולדברג

(22 נקודות)

(ראו בנספח: יָמִים לְבָנִים)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

בתחילת הבית האחרון בשיר המשוררת כותבת כך:

"כָּל־כָּךְ קַל לְשֵׁאת שְׂתִיקָתְכֶם, יָמִים לְבָנִים וְרֵיקִים!"

כיצד מבטאים דברים אלה את הרגשות המורכבים של המשוררת, כפי שהם באים לידי ביטוי בשיר כולו?

הסבירו והדגימו את דבריכם.

17. עוד חוזר הניגון – נתן אלתרמן

(22 נקודות)

(ראו בנספח: עוֹד חוֹזֵר הַנִּגּוּן)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

הסבירו והדגימו מה מסמל, לדעתכם, "הניגון" בשיר. בתשובתכם התייחסו גם לקשר בין הניגון ובין עולמו של עובר האורח.

18. להשאיר – שלמה טנאי

(22 נקודות)

(ראו בנספח: לְהַשְׁאִיר)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

המילים "לא", "כל", "גם", "רק" ו"ומשאיר" הנאמרות בבית הראשון חוזרות גם בבית השני.

הסבירו את התרומה של חזרה זו לבניית משמעות השיר.

19. איתקה – קונסטנדינוס קוואפיס

(22 נקודות)

(ראו בנספח: אִיתָקָה)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

פרשו את הבית הרביעי בשיר, והסבירו על פי השיר כולו את המתח בין "אִיתָקָה הֶעֱנִיקָה לְךָ מַסָּע יָפֶה" ובין "יוֹתֵר מִזֶּה הִיא לֹא תּוּכַל לָתֵת".

20. חצי האי – שיימוס היני

(22 נקודות)

(ראו בנספח: חֲצִי הָאִי)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

הציגו את המסע המתואר בשיר, והסבירו את השינויים שחלים באדם שיצא למסע. הדגימו את דבריכם.

<u>קובץ ז</u>

21. בכל לבי אמת – יהודה הלוי

(22 נקודות)
(ראו בנספח: בְּכָל־לִבִּי אֱמֶת)

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. פרשו שלושה מן הכינויים של האל בשיר, והסבירו את תרומתם לבניית משמעות השיר.
(16 נקודות)

ב. בחרו בדרך עיצוב נוספת מן השיר, והסבירו את תרומתה לבניית משמעות השיר.
(6 נקודות)

22. שחי לאל – שלמה אבן גבירול

(22 נקודות)
(ראו בנספח: שְׂחִי לָאֵל)

שימו לב: אם בחרתם לענות על שאלה 6, אין לענות על שאלה 22.

קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

א. המשורר גם מטיף לנמענת וגם מעניק לה תכונות "אלוהיות".
הסבירו והדגימו כיצד שני ההיבטים האלה באים לידי ביטוי בשיר זה.
האם, לדעתכם, יש סתירה בין שני היבטים אלה? נמקו את דבריכם.
(16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם.
(6 נקודות)

23. לבדי – חיים נחמן ביאליק

(22 נקודות)
(ראו בנספח: לְבַדִּי)

שימו לב: אם בחרתם לענות על שאלה 8, אין לענות על שאלה 23.

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

בשיר זה הדובר מתאר שני צדדים של השכינה: היא גם מגוננת עליו וגם מגבילה אותו וחוסמת את דרכו.
הסבירו והדגימו כיצד משולבים בשיר שני צדדים אלה של השכינה, וכיצד הם מבטאים את הקונפליקט של הדובר.

24. ים הדממה פולט סודות – חיים נחמן ביאליק

(22 נקודות)
(ראו בנספח: יָם הַדְּמָמָה פּוֹלֵט סוֹדוֹת)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

בשיר זה מתרחש "היפוך מפתיע: השתיקה הגמורה המקיפה את ה'אני' ומאיימת לבולעו מתגלה כתנאי להתגלותו של קול אחר, קול פנימי, קול ה'לב' ".

(אריאל הירשפלד, כינור ערוך, 2011, עמ' 238)

הסבירו והדגימו כיצד ההיפוך המפתיע בא לידי ביטוי בשיר. בתשובתכם ציינו גם באיזה שלב בשיר מתרחש היפוך מפתיע זה.

25. תיקון הריחות – ארז ביטון

(22 נקודות)

(ראו בנספח: תִּקּוּן הָרֵיחוֹת)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

כיצד בא לידי ביטוי בשיר עימות בין תרבויות? הסבירו והדגימו את דבריכם.

26. מזרח – רוני סומק

(22 נקודות)

(ראו בנספח: מִזְרָח)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

מהו יחסו של הדובר בשיר זה למזרח? הסבירו והדגימו את דבריכם.

27. מזמור – אדמיאל קוסמן

(22 נקודות)

(ראו בנספח: מִזְמוֹר)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

הסבירו את המשמעות של הבקשה של הדובר מן האל בשיר זה. הדגימו את דבריכם.

28. תביא איזה חידוש – אלחנן ניר

(22 נקודות)

(ראו בנספח: תָּבִיא אֵיזֶה חִדּוּשׁ)

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

כיצד מאופיין האל לאורך השיר, ומהו תפקידו בחיי האדם? הסבירו והדגימו את דבריכם.

פרק שני – דרמה

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 29–32 (34 נקודות).

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"
טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

29. טרגדיה – מניעים בעלילה

(34 נקודות)

ענו על שני הסעיפים א–ב.
במחזות רבים דמות מרכזית מנסה להגשים את מטרותיה ורצונותיה, אך דמות אחרת (או דמויות אחרות) מונעת זאת ממנה.

א. הסבירו והדגימו מה הן המטרות והרצונות של דמות מרכזית בטרגדיה של סופוקלס או של שקספיר שלמדתם, מי היא הדמות (או מי הן הדמויות) המנסה למנוע ממנה להגשים את מטרותיה ורצונותיה, ומה הן הסיבות שדמות זו (או דמויות אלה) מנסה לחסום את הדמות המרכזית.
(24 נקודות)

ב. האם בסיום הטרגדיה בכל זאת הצליחה הדמות המרכזית להגשים את מטרותיה ורצונותיה? הסבירו והדגימו את דבריכם.
(10 נקודות)

30. טרגדיה – קטעים מכריעים
(34 נקודות)
בחרו מן הטרגדיה שלמדתם (של סופוקלס או של שקספיר) בשני קטעים שלדעתכם הם חשובים במיוחד ובעלי תפקיד מכריע.
לדעתכם, מדוע דווקא קטעים אלה חשובים במיוחד ובעלי תפקיד מכריע בעלילת הטרגדיה?
נמקו והדגימו את דבריכם.

<u>מחזה מודרני (מן המאה ה־19 או מן המאה ה־20)</u>

31. מחזה מודרני – למידה ותובנה
(34 נקודות)
האם דמות מרכזית במחזה המודרני שלמדתם למדה במהלך המחזה דבר מה חדש על עצמה או על החיים בכלל?
מה הוביל אותה ללמידה זו או מנע ממנה ללמוד? נמקו והדגימו את דבריכם.

32. מחזה מודרני – שם היצירה
(34 נקודות)
ענו על שני הסעיפים א–ב.
שם היצירה הוא אחת הדרכים להציג את הנושא המרכזי בה.

א. במחזה המודרני שלמדתם, הסבירו והדגימו כיצד שם היצירה משקף את הנושא המרכזי בה.
(14 נקודות)

ב. כיצד הנושא המרכזי במחזה בא לידי ביטוי בשני אמצעים נוספים, כמו תפאורה, אביזרים, דיאלוגים מרכזיים? הסבירו והדגימו את דבריכם.
(20 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

פרק שלישי – רומאן ונובלה

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 33–35 (34 נקודות).
שימו לב: על שאלות 33–34 אפשר לענות גם על פי הרומאן "1984" מאת ג'ורג' אורוול.

33. סיום היצירה

(34 נקודות)

תארו את הסיום של הרומאן או הנובלה שלמדתם.

האם סיום זה פותר את הבעיות ו/או את הקונפליקטים המוצגים ביצירה, או משאיר אותם בלתי פתורים? נמקו והדגימו את דבריכם.

34. השפעת הסביבה החברתית

(34 נקודות)

הסביבה החברתית של האדם משפיעה על עולמו ועל התנהגותו.

הסבירו והדגימו קביעה זו על פי שתיים מן הדמויות המרכזיות ברומאן או בנובלה שלמדתם.

35. 1984

(34 נקודות)
(ראו בנספח: 1984)

1984 / ג'ורג אורוול

לפניכם דיאלוג בין וינסטון לבין אובריאן. קראו אותו, וענו על השאלה שאחריו.

הסבירו והדגימו כיצד באים לידי ביטוי בדיאלוג זה רעיונות מרכזיים ברומאן.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח – הטקסטים

כדורעף

דנה חפץ

[1]

האבא היה ספורטאי. חובב, כמובן.

חוגי הג'ודו לילדים במתנ"ס היו מקור פרנסתו (גם כשהתחיל להזדקן ולהשמין והתקשה בהדגמת הנפילות על המזרן, וליתר דיוק בקימה ממנו), אבל אהבתו הגדולה הייתה נתונה למשחק הכדורעף: השרירים הנמתחים לזינוק, דחיפת כפות הרגליים המזרימה גל מהשוקיים אל הירכיים דרך הטורסו [גב] הנוטה אל הכדור, הזרועות הנמתחות אל הכדור ומנחיתות אותו בעוצמה אל מעבר לרשת.

הוא לא נטה לדבר במונחים שכאלה, אבל לאמיתו של דבר יצא ליבו אל המעוף באוויר, ואל הכדור ששימש עילה [סיבה] ומצפן למעוף; וזאת למרות ידיעת הכניעה החוזרת ונשנית, ההכרחית, לגרביטציה.

[2]

האבא היה משוכנע שגם הילד יאהב כדורעף. בעיני רוחו ראה את שניהם, אב ובן, מזנקים כאיש אחד אל הרשת ומביסים כל קבוצה יריבה, ובעיקר: טופחים אחר כך זה על כתפו של זה והולכים יחד להוריד בירות באיזה מקום של בנים.

אבל הילד אכזב. למרות כל התלהבותו ומאמציו של האבא לא מצא הילד שום עניין במשחקי כדור, שנראו לו אלימים ורועשים וכרוכים בהתחככות לא נעימה בגופיהם המזיעים של גברים אחרים. הוא היה מצטרף בעל כורחו, משתמט אל קצות המגרש, ובעיניו תחינה אילמת ללכת כבר.

לך, אמר לבסוף האבא, לך.

[3]

הילד הלך ולא חזר למגרש.

רק כשיהיה בנו שלו בן שלוש עשרה וייכבש למשחק, בעקבות מאמן כריזמטי שיגיע לבית הספר ויסחף אחריו את כל הבנים לנבחרת שתעפיל עד לגביע המדינה, יחזור הילד אל מגרש כדורעף, וליתר דיוק: לטריבונה שממנה ישקיף על המשחקים. וכשיראה את בנו מתרומם גבוה באוויר ומנחית בעונג גלוי את הכדור הלבן אל עברה השני של הרשת, תהבהב לרגע תמונת אביו המזנק להנחתה.

חלקי הקטע מסומנים בדף [1]–[3].

* דנה חפץ – פילוסופית, סופרת ועורכת. בין ספריה: דולפינים בקרית גת; במדבר דברים. זכתה בפרס איגוד הסופרים, פרס שרת התרבות לספר ביכורים ומלגת "פרדס" לסופרים מטעם הספרייה הלאומית. הקטע "כדורעף" לקוח מספרה הבית הכחול, 2023, הוצאת פרדס, עמ' 22–23.

יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת

יהודה הלוי

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת, לְמָתַי תִּשְׁכְּבִי! / דְּעִי כִּי נְעוּרִים כַּנְּעֹרֶת נִנְעָרוּ!
הֲלְעַד יְמֵי הַשַּׁחֲרוּת? קוּמִי צְאִי, / רְאִי מַלְאֲכֵי שֵׂיבָה בְּמוּסָר שִׁחֲרוּ,
וְהִתְנַעֲרִי מִן הַזְּמָן, כַּצִּפֳּרִים / אֲשֶׁר מֵרְסִיסֵי לַיְלָה יִתְנַעֲרוּ.
דְּאִי כַדְּרוֹר לִמְצֹא דְרוֹר מִמַּעֲלֵךְ / וּמִתּוֹלְדוֹת יָמִים כְּיַמִּים יִסְעָרוּ.
הֱיִי אַחֲרֵי מַלְכֵּךְ מְרַדֶּפֶת, בְּסוֹד / נְשָׁמוֹת אֲשֶׁר אֶל טוּב ה' נָהֲרוּ!

שְׁחִי לָאֵל

שלמה אבן גבירול

שְׁחִי לָאֵל, יְחִידָה הַחֲכָמָה, / וְרוּצִי לַעֲבֹד אוֹתוֹ בְּאֵימָה.
לְעוֹלְמֵךְ פְּנִי לֵילֵךְ וְיוֹמֵךְ, / וְלָמָּה תִרְדְּפִי הֶבֶל וְלָמָּה?
מְשׁוּלָה אַתְּ בְּחַיּוּתֵךְ לְאֵל חַי, / אֲשֶׁר נֶעְלָם כְּמוֹ אַתְּ נַעֲלָמָה.
הֲלֹא אִם יוֹצְרֵךְ טָהוֹר וְנָקִי — / דְּעִי כִּי כֵן טְהוֹרָה אַתְּ וְתַמָּה.
חָסִין יִשָּׂא שְׁחָקִים עַל זְרוֹעוֹ — / כְּמוֹ תִּשְׂאִי גְוִיָּה נֶאֱלָמָה.
זְמִירוֹת קַדְּמִי, נַפְשִׁי, לְצוּרֵךְ / אֲשֶׁר לֹא שָׂם דְּמוּתֵךְ בָּאֲדָמָה.
קְרָבַי, בָּרֲכוּ תָמִיד לְצוּרְכֶם / אֲשֶׁר לִשְׁמוֹ תְּהַלֵּל כֹּל נְשָׁמָה!

טָרֶם הֱיוֹתִי

שלמה אבן גבירול

טָרֶם הֱיוֹתִי חַסְדְּךָ בָאַנִי, / הַשָּׂם לְיֵשׁ אַיִן וְהִמְצִיאַנִי.
מִי הוּא אֲשֶׁר רִקֵּם תְּמוּנָתִי? וּמִי / עָצְמִי בְּכוּר יָצַק וְהִקְפִּיאַנִי?
מִי הוּא אֲשֶׁר נָפַח נְשָׁמָה בִי? וּמִי / בֶּטֶן שְׁאוֹל פָּתַח וְהוֹצִיאַנִי?
מִי נְהָגַנִי מִנְּעוּרַי עַד הֲלֹם? / מִי לִמְּדַנִי בִין וְהִפְלִיאַנִי?
אָמְנָם אֲנִי חֹמֶר בְּקֶרֶב יָדְךָ / אַתָּה עֲשִׂיתַנִי, אֱמֶת, לֹא אֲנִי.
אוֹדֶה עָלַי פִּשְׁעִי וְלֹא אֹמַר לְךָ, / כִּי הֶעֱרִים נָחָשׁ וְהִשִּׁיאַנִי.
אֵיכָה אֲכַחֵד מִמְּךָ חֶטְאִי? הֲלֹא/ טֶרֶם הֱיוֹתִי חַסְדְּךָ בָאַנִי!

לְבַדִּי

חיים נחמן ביאליק

בית 1

כֻּלָּם נָשָׂא הָרוּחַ, כֻּלָּם סָחַף הָאוֹר,
שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת־בֹּקֶר חַיֵּיהֶם הִרְנִינָה;
וַאֲנִי, גּוֹזָל רַךְ, נִשְׁתַּכַּחְתִּי מִלֵּב
תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.

בית 2

בָּדָד, בָּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְּׁכִינָה אַף־הִיא
כְּנַף יְמִינָהּ הַשְּׁבוּרָה עַל־רֹאשִׁי הִרְעִידָה.
יָדַע לִבִּי אֶת־לִבָּהּ: חָרוֹד חָרְדָה עָלַי,
עַל־בְּנָהּ, עַל־יְחִידָהּ.

בית 3

כְּבָר נִתְגָּרְשָׁה מִכָּל־הַזְּוִיּוֹת, רַק־עוֹד
פִּנַּת סֵתֶר שׁוֹמֵמָה וּקְטַנָּה נִשְׁאָרָה —
בֵּית־הַמִּדְרָשׁ — וַתִּתְכַּס בַּצֵּל, וָאֶהְיֶה
עִמָּהּ יַחַד בַּצָּרָה.

בית 4

וּכְשֶׁכָּלָה לְבָבִי לַחֲלוֹן, לָאוֹר,
וּכְשֶׁצַּר־לִי הַמָּקוֹם מִתַּחַת לִכְנָפָהּ —
כָּבְשָׁה רֹאשָׁהּ בִּכְתֵפִי, וְדִמְעָתָהּ עַל־דַּף
גְּמָרְתִּי נָטָפָה.

בית 5

חֶרֶשׁ בָּכְתָה עָלַי וַתִּתְרַפֵּק עָלָי,
וּכְמוֹ שָׂכָה בִּכְנָפָהּ הַשְּׁבוּרָה בַּעֲדִי:
"כֻּלָּם נָשָׂא הָרוּחַ, כֻּלָּם פָּרְחוּ לָהֶם,
וְאוֹתֵר לְבַדִּי, לְבַדִּי..."

בית 6

וּכְעֵין סִיּוּם שֶׁל־קִינָה עַתִּיקָה מְאוֹד,
וּכְעֵין תְּפִלָּה, בַּקָּשָׁה וַחֲרָדָה כְּאַחַת,
שָׁמְעָה אָזְנִי בַּבְּכִיָּה הַחֲרִישִׁית הַהִיא
וּבַדְּמָעָה הַהִיא הָרוֹתַחַת —

הַאֻמָּנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בְּסִלְיחָה וּבְחֶסֶד

לאה גולדברג

הַאֻמָּנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בְּסִלְיחָה וּבְחֶסֶד,
וְתֵלְכִי בַּשָּׂדֶה, וְתֵלְכִי בּוֹ כַּהֲלֶךְ הַתָּם,
וּמַחְשׁוֹף כַּף־רַגְלֵךְ יִלָּטֵף בַּעֲלֵי הָאַסְפֶּסֶת,
אוֹ שִׁלְפֵי־שִׁבֳּלִים יִדְקְרוּךְ וְתִמְתַּק דְּקִירָתָם.

אוֹ מָטָר יַשִּׁיגֵךְ בַּעֲדַת טִפּוֹתָיו הַדּוֹפֶקֶת
עַל כְּתֵפַיִךְ, חָזֵךְ, צַוָּארֵךְ, וְרֹאשֵׁךְ רַעֲנָן.
וְתֵלְכִי בַּשָּׂדֶה הָרָטֹב וְיִרְחַב בָּךְ הַשֶּׁקֶט
כָּאוֹר בְּשׁוּלֵי הֶעָנָן.

וְנָשַׁמְתְּ אֶת רֵיחוֹ שֶׁל הַתֶּלֶם נָשׂם וְרִגעַ,
וְרָאית אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בִּרְאִי־הַשִּׁלוּלִית הַזָּהֹב,
וּפְשׁוּטִים הַדְּבָרִים וְחַיִּים, וּמֻתָּר בָּם לִנְגּעַ,
וּמֻתָּר, וּמֻתָּר לֶאֱהֹב.

אַתְּ תֵּלְכִי בַּשָּׂדֶה. לְבַדֵּךְ. לֹא נִצְרֶבֶת בְּלַהַט
הַשְּׁרֵפוֹת, בַּדְּרָכִים שֶׁסָּמְרוּ מֵאֵימָה וּמִדָּם.
וּבְיִשֶּׁר־לֵבָב שׁוּב תִּהְיִי עֲנָוָה וְנִכְנַעַת
כְּאַחַד הַדְּשָׁאִים, כְּאַחַד הָאָדָם.

אֹרֶן

לאה גולדברג

כָּאן לֹא אֶשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוּקִיָּה.
כָּאן לֹא יַחְבֹּשׁ הָעֵץ מִצְנֶפֶת שֶׁלֶג,
אֲבָל בְּצֵל הָאֳרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יַלְדוּתִי שֶׁקָּמָה לִתְחִיָּה.

צַלְצוּל הַמְּחָטִים: הָיֹה הָיָה ———
אָקְרָא מוֹלֶדֶת לְמֶרְחַב־הַשֶּׁלֶג,
לְקֶרַח יְרַקְרַק כּוֹבֶל־הַפֶּלֶג,
לִלְשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה.

אוּלַי רַק צַפְרֵי־מַסָּע יוֹדְעוֹת —
כְּשֶׁהֵן תְּלוּיוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם —
אֶת זֶה הַכְּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמּוֹלָדוֹת.

אִתְּכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְתִּי פַּעֲמַיִם,
אִתְּכֶם אֲנִי צָמַחְתִּי, אֳרָנִים,
וְשָׂרְשַׁי בִּשְׁנֵי נוֹפִים שׁוֹנִים.

שִׁירֵי אַהֲבָה מִסֵּפֶר עַתִּיק, סונט ב

לאה גולדברג

וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא זֹהַר
עָנָו שֶׁל הַשְׁכָּמָה בִּרְחוֹב כַּפְרִי
וְלִבְלוּבוֹ שֶׁל גַּן בְּטֶרֶם פְּרִי
בְּלֹבֶן תִּפְרַחְתּוֹ יְפַת־הַתֹּאַר.

וּמַה מְּאֹד צָחַקְתְּ בְּאָמְרִי
כִּי אֶל הַשַּׁחַר הֶעָנֹג כַּוֶּרֶד
אֶקְרַב וְאֶקְטְפֶנּוּ לְמַזְכֶּרֶת
וְאֶשְׁמְרֶנּוּ בֵּין דַּפֵּי סִפְרִי.

אֶת זְרוֹעֲךְ נָשָׂאתָ, הֲתִזְכֹּר?
וַהֲנִידוֹתָ אַט עֲנַף תַּפּוּחַ,
וְעַל רֹאשִׁי יָרַד מָטָר צָחֹר.

מֵאָחוֹרֵי גַּבֵּךְ הַכְּפָר נֵעוֹר,
הַחַלּוֹנוֹת נִצְטַלְצְלוּ עִם רוּחַ —
וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא אוֹר.

הִסְתַּכְּלוּת בִּדְבוֹרָה

לאה גולדברג

א

בְּרִבּוּעַ חַלּוֹן מוּאָר —
עַל שִׁמְשָׁה, מִבַּחוּץ,
צְלָלִית שֶׁל דְּבוֹרָה
כִּמְעַט אֵין לִרְאוֹת אֶת כְּנָפֶיהָ.

הֲפוּכָה.
גּוּף צָר.
שֵׁשׁ רַגְלַיִם דַּקּוֹת —
בְּגִלּוּי עֵירֹם,
בְּאִיּוּם מְכֹעָר
זוֹחֶלֶת דְּבוֹרָה.

אֵיךְ נַכְתִּיר אוֹתָהּ בְּדִבְרֵי שִׁירָה?
אֵיךְ נָשִׁיר וּמָה?
יָבוֹא יֶלֶד קָטָן וְיֹאמַר:
הַמַּלְכָּה עֵירֻמָּה.

ב

בַּשָּׁמֶשׁ הִיא הָיְתָה עֲלֵה זָהָב נוֹפֵל,
בַּפֶּרַח הִיא הָיְתָה טִפָּה שֶׁל דְּבַשׁ אָפֵל,
וְאֵגֶל טַל בִּנְחִיל שֶׁל כּוֹכָבִים —
וּפֹה הִיא צֵל.

מִלָּה אַחַת שֶׁל שִׁיר בַּנְּחִיל הַמְצַלְצֵל,
בְּשׂוֹרַת רָצוֹן נִמְרָץ בְּתוֹךְ שָׁרָב עָצֵל,
תְּנוּעַת הָאוֹר בְּאֵפֶר דְּמְדּוּמִים —
וּפֹה הִיא צֵל.

ג

מִדִּבְשֵׁךְ? מִי יִזְכֹּר אֶת דִּבְשֵׁךְ?
הוּא שָׁם, הַרְחֵק, בַּכַּוֶּרֶת.
כָּאן, בְּשִׁמְשָׁה מוּאָרָה, גּוּפֵךְ, רֹאשֵׁךְ —
כֻּלֵּךְ עֹקֶץ, שִׁנְאָה אֵין־אוֹנִים עֲלוּבָה וְעִוֶּרֶת.
הַפַּחַד הוֹרֵג.
הִשָּׁמְרִי לְנַפְשֵׁךְ.

יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת

יהודה הלוי

יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת, לָמָתַי תִּשְׁכְּבִי! / דְּעִי כִּי נְעוּרִים כַּנְּעֹרֶת נִנְעָרוּ!
הֲלָעַד יְמֵי הַשַּׁחֲרוּת? קוּמִי צְאִי, / רְאִי מַלְאֲכֵי שֵׁיבָה בְּמוּסָר שְׁחָרוּ,
וְהִתְנַעֲרִי מִן הַזְּמָן, כַּצִּפֳּרִים / אֲשֶׁר מֵרְסִיסֵי לַיְלָה יִתְנַעֲרוּ.
דְּאִי כַדְּרוֹר לְמָצֹא דְרוֹר מִמַּעֲלֵךְ / וּמִתּוֹלְדוֹת יָמִים כְּיַמִּים יִסְעָרוּ.
הֲיֵי אַחֲרֵי מַלְכֵּךְ מְרַדֶּפֶת, בְּסוֹד / נְשָׁמוֹת אֲשֶׁר אֶל טוּב ה' נָהֲרוּ!

זְמַן הַנַּעֲרוּת חָלַף

טדרוס אבולעאפיה

זְמַן הַנַּעֲרוּת חָלַף וְהָלַךְ – / וְלַעֲבֹד אֵל אֲנִי צוֹעֵק וְנִמְלַךְ
וְשָׁב כָּל בִּטְחוֹנִי עַל אֲדֹנָי / וְהוּטַל כָּל יְהָבִי בּוֹ וְהֶשְׁלָךְ.
וּבַמֶּה, בֶּן אֱנוֹשׁ, יִגְאֶה לְבָבָךְ / בְּמַמְלָכָה שְׁפָלָה שֶׁבְּחֶדְלָךְ?
הֲלֹא כָל הַיְצוּר עָפָר וְאֵפֶר - / וְאֵיךְ תִּגְאֶה עָלַי עָפָר בְּמָשְׁלָךְ?
וּמֶמְשֶׁלֶת זְמַן אֶמְאַס, וְאֶתְאַב / מְצֹא מַסְלוּל לְעוֹלָם בָּא וּמַהְלָךְ.
וְאָמַרְתִּי לְלֵץ, כִּי רָם לְבָבוֹ / לְמַעַן בַּזְּמַן מָשַׁל וּמָלָךְ:
"אֲנִי אֶמְלֹךְ בְּעוֹלַם הַנְּפָשׁוֹת - / וְעַל עוֹלָם מָלְכְּלָךְ לֵךְ מְלֹךְ־לָךְ!"

זֶמֶר נוּגָה

רחל

הֲתִשְׁמַע קוֹלִי, רְחוֹקִי שֶׁלִּי,
הֲתִשְׁמַע קוֹלִי, בַּאֲשֶׁר הִנָּךְ –
קוֹל קוֹרֵא בְּעֹז, קוֹל בּוֹכֶה בְּדָמְיִ
וּמֵעַל לַזְּמַן מְצַוֶּה בְּרָכָה?

תֵּבֵל זוֹ רַבָּה וּדְרָכִים בָּהּ רָב.
נִפְגָּשׁוֹת לְדַק, נִפְרָדוֹת לָעַד.
מְבַקֵּשׁ אָדָם, אַךְ כּוֹשְׁלוֹת רַגְלָיו,
לֹא יוּכַל לִמְצֹא אֶת אֲשֶׁר אָבַד.

אַחֲרוֹן יָמַי כְּבָר קָרוֹב אוּלַי,
כְּבָר קָרוֹב הַיּוֹם שֶׁל דְּמָעוֹת פְּרִידָה,
אֲחַכֶּה לְךְ עַד יִכְבּוּ חַיַּי,
כְּחַכּוֹת רָחֵל לְדוֹדָהּ.

יָמִים לְבָנִים

לאה גולדברג

בית 1

יָמִים לְבָנִים, אֲרֻכִּים כְּמוֹ בַּקִּיץ קַרְנֵי־הַחַמָּה.
שַׁלְוַת־בְּדִידוּת גְּדוֹלָה עַל מֶרְחַב הַנָּהָר.
חַלּוֹנוֹת פְּתוּחִים לִרְוָחָה אֶל תְּכֵלֶת־דְּמָמָה.
גְּשָׁרִים יְשָׁרִים וּגְבוֹהִים בֵּין אֶתְמוֹל וּמָחָר.

בית 2

לְבָבִי הִתְרַגֵּל אֶל עַצְמוֹ וּמוֹנָה בִּמְתִינוּת דְּפִיקוֹתָיו.
וּלְמֶתֶק הַקֶּצֶב הָרַךְ נִרְגַּע, מִתְפַּיֵּס, מְוַתֵּר,
כְּתִינוֹק מְזַמֵּר שִׁיר־עַרְשׂוֹ טֶרֶם סְגוֹר אֶת עֵינָיו,
עֵת הָאֵם הַלֵּאָה נִרְדָּמָה וּפָסְקָה מְזַמֵּר.

בית 3

כָּל־כָּךְ קַל לָשֵׂאת שְׁתִיקָתְכֶם, יָמִים לְבָנִים וְרֵיקִים!
הֵן עֵינַי לָמְדוּ לְחַיֵּךְ וְחָדְלוּ מִשֶּׁכְבָר
לְזָרֵז עַל לוּחַ־שָׁעוֹן אֶת מֵרוֹץ הַדַּקִּים.
יְשָׁרִים וּגְבוֹהִים הַגְּשָׁרִים בֵּין אֶתְמוֹל וּמָחָר.

עוֹד חוֹזֵר הַנִּגּוּן

נתן אלתרמן

עוֹד חוֹזֵר הַנִּגּוּן שֶׁזְּנַחְתָּ לַשָּׁוְא
וְהַדֶּרֶךְ עוֹדָנָּה נִפְקַחַת לָאוֹרְךְ
וְעָנָן בְּשָׁמְיו וְאַיִל בִּגְשָׁמָיו
מְצַפִּים עוֹד לְךְ, עוֹבֵר־אֹרַח.

וְהָרוּחַ תָּקוּם וּבְטִיסַת נְדָנְדוֹת
יַעַבְרוּ הַבְּרָקִים מֵעָלֶיךְ
וְכִבְשָׂה וְאַיֶּלֶת תִּהְיֶינָה עֲדוֹת
שֶׁלִּטַּפְתָּ אוֹתָן וְהוֹסַפְתָּ לֶכֶת

– – שֶׁיָּדֶיךְ רֵיקוֹת וְעֵירְךְ רְחוֹקָה
וְלֹא פַּעַם סָגַדְתָּ אַפַּיִם
לְחֹרְשָׁה יֶרֶקָה וְאִשָּׁה בִּצְחוֹקָהּ
וְצַמֶּרֶת גְּשׁוּמַת עַפְעַפַּיִם.

לְהַשְׁאִיר

שלמה טנאי

בית 1

לֹא לוֹמַר אֶת הַכֹּל;
גַּם הָעֵץ אוֹמֵר רַק גֶּזַע וְעָלִים
וּמַשְׁאִיר שָׂרָשִׁים בָּאֲפֵלָה.

בית 2

לֹא לַעֲבֹר כָּל הַגְּבוּלוֹת;
גַּם אֱלֹהִים מְסַפֵּר רַק שֶׁמֶשׁ,
יֶרַח וְכוֹכָבִים
וּמַשְׁאִיר יְקוּמִים
מֵעֵבֶר לְמַכְאוֹבֵי־הַדַּעַת.

בית 3

לֹא לְפָרֵשׁ אֶת הָאָדָם עַד תֹּם.

אִיתָקָה

קונסטנדינוס קוואפיס · תרגם: יורם ברונובסקי

בית 1

כִּי תֵּצֵא בַּדֶּרֶךְ אֶל אִיתָקָה
שְׂאַל כִּי תֶּאֱרַךְ דַּרְכְּךָ מְאֹד
מְלֵאָה בְּהַרְפַּתְקוֹת, מְלֵאָה בְּדַעַת.
אַל תִּירָא אֶת הַלַּסְטְרִיגוֹנִים וְאֶת הַקִּיקְלוֹפִּים
אַל תִּירָא אֶת פּוֹסֵידוֹן הַמִּשְׁתּוֹלֵל.
לְעוֹלָם לֹא תִּמְצָאֵם עַל דַּרְכְּךָ
כָּל עוֹד מַחְשָׁבוֹתֶיךָ נִשָּׂאוֹת, וְרֶגֶשׁ מְעֻלֶּה
מַפְעִים אֶת נַפְשְׁךָ וְאֶת גּוּפְךָ מַנְהִיג.
לֹא תִּתָּקֵל בַּלַּסְטְרִיגוֹנִים וּבַקִּיקְלוֹפִּים
וְלֹא בְּפוֹסֵידוֹן הַזּוֹעֵם, אֶלָּא אִם כֵּן
תַּעֲמִידֵם לְפָנֶיךָ נַפְשְׁךָ.

בית 2

שְׂאַל כִּי תֶּאֱרַךְ דַּרְכְּךָ מְאֹד.
כִּי בִּבְקָרִים רַבִּים שֶׁל קַיִץ תִּכָּנֵס
בְּחֶדְוָה, בִּפְלִיאָה רַבָּה כָּל כָּךְ
אֶל נְמַלִּים שֶׁלֹּא רָאִיתָ מֵעוֹלָם.
בְּתַחֲנוֹת־מִסְחָר פֶּיניקִיּוֹת תַּעֲגֹן
תִּקְנֶה סְחוֹרוֹת מְשֻׁבָּחוֹת לָרֹב,
פְּנִינִים וְאַלְמֻגִּים, עִנְבָּר וְהָבְנָה,
וּמִינִים שׁוֹנִים שֶׁל בְּשָׂמִים טוֹבִים
כְּכָל שֶׁרַק תִּמְצָא בְּשָׂמִים טוֹבִים.
עָלֶיךָ לְבַקֵּר בְּהַרְבֵּה עָרֵי מִצְרַיִם
לִלְמֹד, לִלְמֹד מֵאֵלֶּה הַיּוֹדְעִים.

בית 3

וְכָל הַזְּמַן חֲשֹׁב עַל אִיתָקָה
כִּי יְעוּדְךָ הוּא לְהַגִּיעַ שָׁמָּה.
אַךְ אַל לְךָ לְהָחִישׁ אֶת מַסָּעֲךָ
מוּטָב שֶׁיִּמָּשֵׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת.
שֶׁתַּגִּיעַ אֶל הָאִי שֶׁלְּךָ זָקֵן
עָשִׁיר בְּכָל מַה שֶּׁרָכַשְׁתָּ בַּדֶּרֶךְ.
אַל תְּצַפֶּה שֶׁאִיתָקָה תַּעֲנִיק לְךָ עֹשֶׁר.

בית 4

אִיתָקָה הֶעֱנִיקָה לְךָ מַסָּע יָפֶה
אִלְמָלֵא הָיא לֹא הָיִיתָ כְּלָל יוֹצֵא לַדָּרֶךְ.
יוֹתֵר מִזֶּה הִיא לֹא תּוּכַל לָתֵת.

בית 5

וְהָיָה כִּי תִמְצָאֶנָּה עֲנִיָּה - לֹא רִמָּתָה אוֹתְךָ אִיתָקָה.
וְכַאֲשֶׁר תָּשׁוּב, וְאַתָּה חָכָם, רַב־נִסָּיוֹן.
תּוּכַל אָז לְהָבִין מַה הֵן אִיתָקוֹת אֵלֶּה.

חֲצִי הָאִי

שיימוס היני · תרגמו: ליאור שטרנברג ואריאל זינדר

כְּשֶׁאֵין לְךָ עוֹד מַה לְהַגִּיד, פְּשׁוּט סַע
סְבִיב חֲצִי הָאִי בְּמֶשֶׁךְ יוֹם שָׁלֵם.
הַשָּׁמַיִם גְּבוֹהִים כְּמוֹ מֵעַל מַסְלוּל הַמְרָאָה,
הָאָרֶץ בִּלְתִּי מְסֻמֶּנֶת, כָּךְ שֶׁלֹּא תַּגִּיעַ לְעוֹלָם

אֶלָּא רַק תַּעֲבֹר, תָּמִיד חוֹמֵק מִמַּפֵּלֶת.
בִּשְׁעַת הָעַרְבַּיִם, אֳפָקִים גּוֹמְעִים לְתוֹכָם יָם וּגְבָעוֹת,
שָׂדֶה חָרוּשׁ בּוֹלֵעַ אֶת הַבְּקִתָּה הַמְסֻיֶּדֶת
וְאַתָּה שׁוּב בַּחֻשֵּׁכָה. עַכְשָׁו הִזָּכֵר בַּמַּרְאוֹת

רְצוּעַת הַחוֹף הַמַּבְהִיקָה וּצְלָלִית גֶּזַע כָּרוּת,
הַסֶּלַע שֶׁקָּרַע לִגְזָרִים אֶת הַגַּלִּים,
צִפֳּרִים מִתְנוֹדְדוֹת עַל רַגְלֵיהֶן בַּחֲשִׁיבוּת,
אַיִם מַסִּיעִים עַצְמָם אֶל תּוֹךְ עַרְפִלִּים

וְסַע בַּחֲזָרָה הַבַּיְתָה, כְּשֶׁעֲדַיִן אֵין לְךָ מַה לְהַגִּיד
אַךְ יֵשׁ לְךָ מַפְתֵּחַ לַהֲבָנַת הַנּוֹפִים כֻּלָּם:
דְּבָרִים הַמְיֻסָּדִים עַל צוּרָתָם הָאֲמִתִּית,
מַיִם וְקַרְקַע בְּשֹׁיאָם.

בְּכָל־לִבִּי אֱמֶת

יהודה הלוי

בְּכָל לִבִּי, אֱמֶת, וּבְכָל מְאֹדִי / אֲהַבְתִּיךְ, וּבִגְלוּיִי וְסוֹדִי.
שִׂמְךָ נֶגְדִּי — וְאֵיךְ אֵלֵךְ לְבַדִּי? / וְהוּא דוֹדִי — וְאֵיךְ אֵשֵׁב יְחִידִי?
וְהוּא נֵרִי — וְאֵיךְ יִדְעַךְ מְאוֹרִי? / וְאֵיךְ אֶצְעָן? — וְהוּא מִשְׁעָן בְּיָדִי!
הֶקְלוּנִי מְתִים, לֹא יָדְעוּ כִּי / קִלּוֹנִי עַל כְּבוֹד שִׂמְךָ כְּבוֹדִי.
מְקוֹר חַיַּי — אֲבָרֶכְךָ בְּחַיָּי, / וְזִמְרָתִי — אֲזַמֶּרְךָ בְּעוֹדִי!

שְׁחִי לָאֵל

שלמה אבן גבירול

שְׁחִי לָאֵל, יְחִידָה הַחֲכָמָה, / וְרוּצִי לַעֲבֹד אוֹתוֹ בְּאֵימָה.
לְעוֹלָמֵךְ פְּנִי לֵילֵךְ וְיוֹמֵךְ, / וְלָמָּה תִּרְדְּפִי הֶבֶל וְלָמָּה?
מְשׁוּלָה אַתְּ בְּחַיּוּתֵךְ לְאֵל חַי, / אֲשֶׁר נֶעְלָם כְּמוֹ אַתְּ נַעֲלָמָה.
הֲלֹא אִם יוֹצְרֵךְ טָהוֹר וְנָקִי — / דְּעִי כִּי כֵן טָהוֹרָה אַתְּ וְתַמָּה.
חֲסִין יִשָּׂא שְׂחָקִים עַל זְרוֹעוֹ — / כְּמוֹ תִּשְׂאִי גְוִיָּה נֶאֱלָמָה.
זְמִירוֹת קַדְּמִי, נַפְשִׁי, לְצוּרֵךְ / אֲשֶׁר לֹא שָׂם דְּמוּתֵךְ בָּאֲדָמָה.
קְרֵבִי, בָּרֵכוּ תָּמִיד לְצוּרְכֶם / אֲשֶׁר לִשְׁמוֹ תְּהַלֵּל כֹּל נְשָׁמָה!

לְבַדִּי

חיים נחמן ביאליק

בית 1

כֻּלָּם נָשָׂא הָרוּחַ, כֻּלָּם סָחַף הָאוֹר,
שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת־בֹּקֶר חַיֵּיהֶם הִרְנִינָה;
וַאֲנִי, גּוֹזָל רַךְ, נִשְׁתַּכַּחְתִּי מִלֵּב
תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.

בית 2

בָּדָד, בָּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְּׁכִינָה אַף־הִיא
כְּנַף יְמִינָהּ הַשְּׁבוּרָה עַל־רֹאשִׁי הִרְעִידָה.
יָדַע לִבִּי אֶת־לִבָּהּ: חָרוֹד חָרְדָה עָלַי,
עַל־בְּנָהּ, עַל־יְחִידָהּ.

בית 3

כְּבָר נִתְגָּרְשָׁה מִכָּל־הַזְּוִיּוֹת, רַק־עוֹד
פִּנַּת סֵתֶר שׁוֹמֵמָה וּקְטַנָּה נִשְׁאָרָה —
בֵּית־הַמִּדְרָשׁ — וַתִּתְכַּס בַּצֵּל, וָאֱהִי
עִמָּהּ יַחַד בַּצָּרָה.

בית 4

וּכְשֶׁכָּלָה לְבָבִי לַחֲלוֹן, לָאוֹר,
וּכְשֶׁצַּר־לִי הַמָּקוֹם מִתַּחַת לִכְנָפָהּ —
כָּבְשָׁה רֹאשָׁהּ בִּכְתֵפִי, וְדִמְעָתָהּ עַל־דַּף
גְּמָרְתִּי נָטָפָה.

בית 5

חֶרֶשׁ בָּכְתָה עָלַי וַתִּתְרַפֵּק עָלָי,
וּכְמוֹ שָׂכָה בִּכְנָפָהּ הַשְּׁבוּרָה בַּעֲדִי:
"כֻּלָּם נָשָׂא הָרוּחַ, כֻּלָּם פָּרְחוּ לָהֶם,
וְאוֹתֵר לְבַדִּי, לְבַדִּי..."

בית 6

וּכְעֵין סִיּוּם שֶׁל־קִינָה עַתִּיקָה מְאֹד,
וּכְעֵין תְּפִלָּה, בַּקָּשָׁה וַחֲרָדָה כְּאַחַת,
שָׁמְעָה אָזְנִי בַּבְּכְיָה הַחֲרִישִׁית הַהִיא
וּבַדְּמָעָה הַהִיא הָרוֹתַחַת —

יָם הַדְּמָמָה פּוֹלֵט סוּדוֹת

חיים נחמן ביאליק

בית 1

יָם הַדְּמָמָה פּוֹלֵט סוּדוֹת,
וְכָל־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ שׁוֹתֵק;
וּמֵאֲחֲרֵי הָרֵחַיִם
שְׁאוֹן הַנַּחַל אֵינוֹ פוֹסֵק.

בית 2

שְׁחוֹר הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ כּוֹבֵשׁ,
מַרְכִּיב צֵל עַל־צֵל וְכוֹפֵל;
דּוּמָם אֶל־יָם הַמַּחֲשַׁכִּים
כּוֹכָב אַחַר כּוֹכָב נוֹפֵל.

בית 3

וּבְהִשְׁתַּתֵּק כָּל־הָעוֹלָם,
אַךְ גִּישׁ: לִבִּי עֵר וּמְדַבֵּר;
אַךְ גִּישׁ: מַעְיָן טָהוֹר אֶחָד
הוֹמֶה אַט שָׁם וּמִתְגַּבֵּר.

בית 4

אוֹמֵר לִבִּי לִי בַּחֲשָׁאי:
"בְּנִי! חֲלוֹמוֹתֶיךָ בָּאוּ;
נָפַל כּוֹכָב מֵרָקִיעַ —
הַאֲמִינָה — לֹא שֶׁלְּךָ הוּא.

בית 5

עוֹד שֶׁלְךָ קָבוּעַ אֵיתָן
וּבְמִשְׁבַּצְתּוֹ יִזְרַח שָׁמָּה;
שָׂא עֵינֶיךָ — הִנֵּה שָׁם הוּא
קוֹרֵץ, רוֹמֵז לְךָ נֶחָמָה."

בית 6

וּבְהִשְׁתַּתֵּק כָּל־הָעוֹלָם
אֵשֵׁב אַבִּיט אֶל־כּוֹכָבִי;
לִי אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד —
הוּא הָעוֹלָם שֶׁבִּלְבָבִי.

תִּקּוּן הָרֵיחוֹת

ארז ביטון

מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי,
טַעַם עָרָק וְרֵיחַ זְעַפְרָן צוֹרֵב,
אֲנִי כְּבָר לֹא אוֹתוֹ הַיֶּלֶד
אָבוּד בֵּין רַגְלַיִם שֶׁמְּשַׂחֵק סְנוֹקֶר
בְּקַקֶּפֶה מַרְקוֹ
בְּלֹד.
עַכְשָׁו חֲבֵרִים
אֲנִי לוֹמֵד לֶאֱכֹל גְּלִידָה מִבְּדֹלַח
מֵאוֹטוֹ שֶׁמַּשְׁמִיעַ קוֹלוֹת שֶׁל צִפֳּרִים
בָּעֶרֶב,
אֲנִי לוֹמֵד לִפְתֹּחַ דְּלָתוֹת
בְּתֵבוֹת נְגִינָה עַתִּיקוֹת.

עַכְשָׁו
נָשִׁים בְּטַעַם תּוּת־שָׂדֶה
מְלַמְּדוֹת אוֹתִי לְהָרִיחַ כְּרִיכוֹת שֶׁל שֶׁקְסְפִּיר
מִן הַמַּאָה הַשְּׁבַע עֶשְׂרֵה
מְלַמְּדוֹת אוֹתִי לְשַׂחֵק בְּחָתוּל סִיָּמִי
בְּתוֹךְ סָלוֹן יָרֹק

חֲבֵרִים.

מִזְרָח

רוני סומק

מִזְרָח הוּא הַכֶּתֶר שֶׁהִנִּיחַ
מֶחֱמָד עַבְּד אֶל־וַוהַאבּ עַל רֹאשָׁהּ
שֶׁל קְלֵיאוֹפַּטְרָה,
הוּא מִטְפַּחַת הַקּוֹקָאִין שֶׁרָצִיתִי לִגְנֹב
מֵאוּם כּוּלְתּוּם יַחַד עִם אַרְבָּעִים הַשּׁוֹדְדִים
שֶׁל עֲלִי בַּבָּא,
הוּא חֶלְקִיק גַּרְגִּיר חוּמּוֹס
בְּבוֹר פּוֹטֶנְצִיָאל אֵין־סוֹפִי שֶׁל צַלַּחַת טְחִינָה,
הוּא הָאַרְכִיטֶקְטוּרָה שֶׁל עֶבִי הַשָּׂפָם מֵעַל שְׂפָתָיו
שֶׁל סַבָּא, שֶׁהִסְתִּיר בְּשׁוֹבַךְ יוֹנִים אֶת בַּקְבּוּק הָעֲרַק
מֵעֵינֶיהָ הַמְּעוֹפְפוֹת שֶׁל סָבְתָא.

מִזְרָח הוּא הַדָּם הַמַּבְעִיר בֶּטֶן שֶׁל רַקְדָנִית,
הוּא הָעוֹרְקִים בְּעָלֶה לֹא נִרְאֶה שֶׁצָּמַח
עַל הַדֶּקֶל שֶׁשָּׁתְלוּ הוֹרַי
עַל שְׂפַת הַחֶדֶקֶל,
הוּא הָרֶוַח שֶׁבֵּין 'תְּפַדַּל'
לְ'סַחְתֵּין'.

מִזְרָח הוּא הָרֶגַע בּוֹ אֶפְשָׁר לְהַגִּיד לְמִישֶׁהִי:
"אֲנִי רוֹצָה לְהִתְחַבֵּא בְּתוֹךְ שִׁירִי,
וּכְשֶׁתַּשִּׁירִי אוֹתוֹ אוּכַל לְנַשֵּׁק אֶת פִּיךְ",
וְלָדַעַת שֶׁאֵלּוּ שׁוּרוֹת שֶׁל הַמְּשׁוֹרֵר הַפָּרְסִי אוּמַארָה.

מִזְרָח הוּא הַמְּזְוָדָה שֶׁל מַחְמוּד דַּרְוִישׁ,
הוּא לְטוּף הַשּׁוֹט שֶׁל בֶּדוּאִי עַל גַּב סוּסָתוֹ
בַּדְּהָרָה מִסִּינַי לְסָהָרָה.

מִזְרָח הוּא הַמָּקוֹם מִמֶּנּוּ זוֹרַחַת בְּכָל בֹּקֶר
הַשֶּׁמֶשׁ.

מִזְמוֹר
אדמיאל קוסמן

אָמֵן, שֶׁתַּעֲשֶׂה אוֹתָנוּ קְטַנְטַנִּים כְּאֵלֶּה. קְטַנְטַנִּים
מְאֹד, בְּבַקָּשָׁה מִתַּחַת לַגָּלַקְסִיוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁלְּךָ.
אָמֵן, שֶׁתַּעֲשֶׂה אוֹתָנוּ קְטַנְטַנִּים מְאֹד, בְּגֹדֶל זֶרֶת, מִתַּחַת
לַגָּלַקְסִיוֹת, לַשְּׁמָשׁוֹת, וְלַשְּׁבִילִים שֶׁל הֶחָלָב, הַמַּיִם, וְהָאוֹר הָעַז שֶׁלְּךָ.

אָמֵן, שֶׁתַּעֲשֶׂה אוֹתָנוּ בְּמִדָּה אַחֶרֶת, קְטַנְטַנִּים כָּאֵלֶּה, לֹא נִרְאִים, לֹא מְבִינִים
וְלֹא רוֹאִים בְּכָלָל מָה יֵּשׁ לְךָ מָה אֵין. מָה אִכְפַּת לְךָ? תַּעֲשֶׂה אוֹתָנוּ
פְּצָפוֹנִים, בְּגֹדֶל זֶרֶת, וּנְהַלֶּלְךָ עַל כָּךְ, אָמֵן.

תָּבִיא אֵיזֶה חִדּוּשׁ

אלחנן ניר

בְּחַיֶּיךָ, תָּבִיא אֵיזֶה חִדּוּשׁ.
מַשֶּׁהוּ זָנִיחַ, לֹא אַגְרוֹסֶיבִי גְּלִיק,
לֹא קוֹלוֹת וּבְרָקִים אוֹ אֵיזֶה בִּיג־דִּיל
אֲבָל בְּחַיֶּיךָ, שַׁחְרֵר לָנוּ כְּבָר מַשֶּׁהוּ.
תֵּן מַשֶּׁהוּ מִינוֹרִי, נְטוּל חֲשִׁיבוּת,
בְּלִי מִלִּים וְהַקְדָּמוֹת וְהִתְנַצְּלֻיּוֹת,
כִּי בֶּאֱמֶת לֹא חָשׁוּב מָה
וְלֹא נָעִים לְבַקֵּשׁ.
אֲבָל הַפַּעַם בְּנִגּוּד לְכָל הַכְּלָלִים:
שַׁחְרֵר לָנוּ מַשֶּׁהוּ.
רְאֵה אוֹתָנוּ
לֹא צַדִּיקִים וְלֹא חֲסִידִים וְלֹא גְּאֻלָּה לְמַעַן שִׁמְךָ,
רְאֵה כֵּיצַד אָנוּ דָּשִׁים בָּעֲרָפֶל
רָצִים אַחַר הַהֶבֶל וּמַזְקִינִים מִבְּלִי מֵשִׂים,
אָז אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים
לְפָחוֹת תַּבְרִיחַ סְעָרָה קְטַנָּה מֵעֵבֶר לַגִּבּוּל,
תַּחְבִּיא בָּתָּא הַמִּטְעָן
שֶׁבֶר רְעָבוֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה הַכְּבוּיָה שֶׁלָּנוּ.
אֲנִי נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא נְדַקְדֵּק וְלֹא נִתְפַּלְפֵּל
(אֶפִלּוּ לֹא אֵיפֹה הָיִיתָ בַּשּׁוֹאָה),
נִשְׁמַח עַל כָּל פֵּרוּר וְנֵדַע שֶׁהוֹרַדְתָּ חִדּוּשׁ
אֶל חַיֵּינוּ הַיְבֵשִׁים, הַמְּסוּרִים בְּיָדֶיךָ

1984

ג'ורג' אורוול

[וינסטון:] "האם האח הגדול קיים?"

[אובריאן:] "ודאי שהוא קיים. המפלגה קיימת. האח הגדול הוא התגלמותה של המפלגה".

[וינסטון:] "האם הוא קיים בו באופן שאני קיים?"

[אובריאן:] "אתה אינך קיים".

(ג'ורג' אורוול, 1984, 1993, עמ' 208)

כל הבגרויות בספרות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/literature